

2026

Mazāk ir vairāk: praktiski soļi ceļā uz daudzkārt lietojamu pārtikas iepakojumu

Aija van der Steina

Projekta Change(K) now! vadītāja

Vidzemes Augstskola

aija.vandersteina@va.lv

Rīga, Āgenskalna tirgus 30.03.2026

Saturs

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY

Change(K)now!

01

Kāpēc svarīgi
pārdomāt
vienreizlietojamās
plastmasas
iepakoju/trauku
lietošanu?

02

Iespējamie
risinājumi pārejai uz
daudzkārt-
lietojamiem
iepakoju/trauk
iem.

03

Ar ko sākt un
galvenie
izaicinājumi:
uzņēmuma
pieredzes stāsts.

04

Iespējamais
atbalsts no projekta
“Change(K)now!”
partneriem.

Kāpēc svarīgi?

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY

Change(K)now!

Atkritumu apjoms (Eurostat, 2025)

- 2023.gadā **ES iedzīvotājs** vidēji saražoja
 - **177,8 kg** iepakojuma atkritumus
 - **35,3 kg** plastmasas iepakojuma atkritumu
 - No kuriem **14,8 kg** tiek pārstrādāti.
- Ap **60–70%** no plastmasas iepakojuma Eiropā tiek **izmantots pārtikai un dzērieniem**.
- Latvijā no saražotajiem plastmasas atkritumiem pārstrādāti tiek **59,2 %**.

Kāpēc svarīgi?

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY

Change(K)now!

Mikroplastmasas ietekme uz veselību

The Plastic Detox | Official Trailer | Netflix

8.7K

Kāpēc svarīgi?

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/40 (19.12.2024) par iepakojumu un iepakojuma atkritumiem

Jaunu prasību kopums, kas aptver visu iepakojuma aprites ciklu – no produkta dizaina līdz atkritumu apstrādei, tostarp:

- Ierobežojumi attiecībā uz noteiktiem vienreizlietojamiem plastmasas izstrādājumiem, piemēram, garšvielu un mērču individuālajām porcijām vai paciņām.
- Prasību ēdināšanas uzņēmumiem, kas piedāvā ēdienu līdzī, nodrošināt klientiem iespēju lietot savus traukus bez papildu maksas.
- Bīstamu vielu samazināšanu, tostarp ierobežojumus attiecībā uz PFAS (Per- un polifluoralkilsavienojumi/ “mūžīgās ķīmikālijas”), ja to koncentrācija pārsniedz noteiktas robežvērtības.

Saite: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202500040

Atkārtota izmantošana un uzpilde no 2030. gada

Noteikti mērķrādītāji attiecībā uz iepakojuma atkārtotu lietošanu vairākiem iepakojuma veidiem:

- no 10% (dzērienu iepakojums)
- līdz 40% (paletes)

• Galapārdošanas uzņēmumiem ar tirdzniecības platību > 400 m² jācenšas 10% no šīs tirdzniecības platības atvēlēt pārtikas/nepārtikas produktu uzpildes stacijām

• 2 gadi no regulas stāšanās spēkā HORECA sektora izplatītāji, kas piedāvā karstus vai aukstus dzērienus un gatavus ēdienus iepakojumos līdzņemšanai, nodrošina sistēmu, kas patērētājiem ļauj pašiem ņemt līdzī savu iepakojumu, lai to uzpildītu

Noteiktu iepakojumu izmantošanas aizliegumi no 2030. gada

Aizliegums laist tirgū V pielikumā uzskaitīto iepakojumu formātus norādītiem izmantošanas veidiem

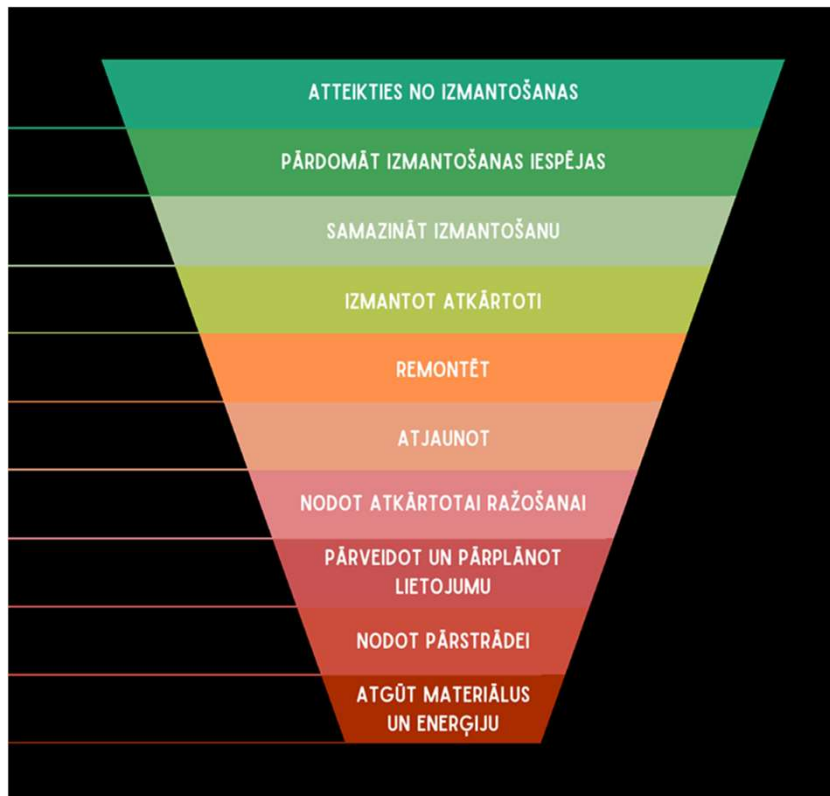
V pielikums

- Vienreizlietojamais plastmasas grupas iepakojums
- Vienreizlietojamais plastmasas iepakojums svaigiem augļiem un dārzeņiem (līdz 1,5 kg)
- Vienreizlietojamais plastmasas iepakojums pārtikai un dzērieniem, ko patērē uz vietas HORECA sektorā
- Vienreizlietojamie plastmasas iepakojumi garšvielām, konserviem, mērcēm, kafijas krēmam, cukuram un garšvielām, ko patērē uz vietas HORECA sektorā
- Vienreizlietojamais iepakojums, kas paredzēts individuālam patēriņam izmitināšanas nozarē
- Ļoti viegli plastmasas iepirkumu maisiņi (atkāpe - higiēnas nolūks)

Papildus: noturīgs vieglo plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa samazinājums = gada patēriņš nepārsniedz 40 maisiņus uz vienu iedzīvotāju līdz 31.12.2025. (34. pants)

Kāpēc svarīgi?

Aprites ekonomika un "R" stratēģijas

Risina resursu problēmu pēc būtības

Efektīvi paildzina resursu lietošanu

Risina problēmas sekas, ne cēloni

Uzņēmuma pieredzes stāsts: Suri Signature

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY

Change(K)now!

- Pārtikas ražotājs/ tirgotājs vairākos Hamburgas (Vācija) tirdziņos.
- Finanšu rādītāji:
 - Apgrozījums gadā: ~ 650-700 tūkst. EUR
 - Vidējais pirkums: ~ 12 EUR
- Kāpēc daudzkārtlietojamie trauki?
 - Panākt atbilstošu līdzsvaru starp atbildību pret vidi, klientu vajadzībām/ vēlmēm un ekonomisko dzīvotspēju.
- **Testēja divas pieejas**, lai pieņemtu lēmumu, ko varētu konsekventi ieviest visos tirgos.

SURI Signature:

daudzkārtlietojamo trauku sistēmas testēšana

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY
Change(K)now!

Tests1

Atkārtoti lietojami trauki - klienta īpašumā

- Klienti: galvenokārt pastāvīgie, uz ilgtspējību orientēti klienti
- SURI piedāvā:
 - Klientiem pašiem nākt ar saviem traukiem;
 - Klientiem iegādāties atkārtoti lietojamus traukus pie uzņēmuma (īpašumā vai depozīts);
- Trauki:
 - Materiāls: nerūsējošais tērauds, noslēdzošs trauks, necaurlaidīgs.
 - Izmaksas klientam: 6 - 10€ par vienu trauku.
- Mazgāšana:
 - Klienti ir paši atbildīgi par trauku mazgāšanu;
 - Klientiem ir iespēja apmainīt traukus, samaksājot 1 € mazgāšanas maksu.
- Finansiālais ieguldījums:
- Trauku iegāde (cena zemāka par pārdošanas cenu):
 - 1.piegājiņā – 8000 EUR
 - 2.piegājiņā – 10 700 EUR (uzlabotā versija: silikona gumija, caurspīdīgs vāks)

SURI Signature:

daudzkārtlietojamo trauku sistēmas testēšana

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY

Change(K)now!

Tests 2

Centralizētas depoziņa sistēmas trauki

- Klienti: liela tūristu un neregulāro klientu daļa
- SURI piedāvā:
 - atkārtoti lietojamus traukus no ārēja pakalpojuma sniedzēja, par kuriem jāmaksā depoziņš
 - Operators: RECUP (REBOWL)
 - Materiāls: PP (polipropilēns), marķējums 5 (parasti nesatur Bisfenolu A (BPA))
 - Depozīts: 5 € par bļodu ar vāku
 - Traukus var atgriezt SURI vai daudzās vietās visā Vācijā
 - Nav nepieciešama lietotne
- Izmaksas SURI:
 - Dalības maksa: 150 euro1 vieta gadā.

SURI Signature: testa rezultāti

- Klienti ar saviem (īpašumā) daudzkārt lietojamiem traukiem.
- **4 % atlaide** pirkumiem atkārtoti lietojamās traukos
- Arī vienreizlietojamie trauki:
 - pārstrādājami monomateriāla trauki;
 - no LDPE (zema blīvuma polietilēns → papīrs un PLA (polipienskābes) kārtā.
- **Informatīva kampaņa** tirgus stendā, lai informētu par jauno sistēmu
 - Informatīvie materiāli (plakāti)
 - Personīga saruna ar klientiem.

TESTS 1: DECENTRALIZĒTA SISTĒMA

- Atkārtoti lietojamo iepakojumu īpatsvars :
 - Plānots - 5-8% un pēc ieviešanas
 - Patlaban – **30-35 %**
- Pastāvīgo klientu bāze
- Bezzaudējuma punkts
- Iepakojuma izmaksas
- 95% patur īpašumā priekš
- Ļoti maza daļa izmanto depozīta sistēmas maksu
- Trauku dizaina un kvalitātes uzlabojumi – talonsurā forma, caurspīdīgs vāks un silikona gumija, mazgāšana trauku mašīnā.

Pašu izveidota
sistēma, bez ārēja
pakalpojumu
sniedzēja, tika atzīta
par efektīvāku!

TESTS 2: CENTRALIZĒTA SISTĒMA

- Mazāka gatavība izmantot atkārtoti lietojamus traukus.
- Populārāk restorānu ēdienu līdzņemšanai.
- Pirkumu īpatsvars izmēģinājuma posmā:
 - **Vidēji 4 %** (līdz 18 %)
 - Daudzas dienas, kad atkārtoti lietojamās iepakojumus neizmantoja vispār

SURI Signature:

Ietekme uz organizāciju un izaicinājumi

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

- **Iekšējo procesu pielāgošana** dažādiem tirgiem un sistēmām (iepakošana, loģistika) izrādījās izaicinoša, bet paredzams, ka situācija uzlabosies, kad visos tirgos tiks izmantota viena galīgā sistēma.
- **Personāla sākotnējā reakcija**: sākumā piesardzīga un skeptiska, bet pēc ieviešanas attieksme ātri kļuva pozitīvāka.
- **Personāla apmācība** nepieciešama, lai apgūtu jaunas procedūras (sistēmas zināšanas, komunikācijas stratēģijas)
 - Apmācība tika uzskatīta par noderīgu, bet reālā dzīvē tās īstenošana atšķīrās – ieteicama papildu apmācība;
 - Papildu slodze personālam, bet laika gaitā iespējams pielāgoties jaunajai kārtībai.
- Nedaudz **vairāk laika nepieciešams katra darījuma veikšanai** (klientu jautājumi, atlaides ievadīšana)
- Sarežģījumi noslogotās dienās, īpaši nedēļas nogalēs:
 - Personāla proaktīvā komunikācija ir ierobežota laika trūkuma dēļ;
 - NVO (BEF) sniegtais komunikācijas atbalsts tika uzskatīts par ļoti noderīgu.

Ar ko sākt? MAZĀK IR VAIRĀK

- Prioritāte - pārtikas drošības, higiēnas prasības un derīguma termiņš.
- Centralizētas sistēmas (tirgus/pilsēta) pieejamība un nosacījumi.
- “Nāc ar savu trauciņu”.
- Tirgotāja piedāvāta sistēma (trauki + deposits + mazgāšana).

Saprotiet savu klientu profilu un pirkšanas paradumus

Izvēlieties atbilstošu atkārtotās lietošanas sistēmu

Plānojiet/testējiet procesus un loģistiku

Apmāciet darbiniekus

Motivējiet klientus mainīt paradumus

- Pastāvīgie un/vai vienreizējie klienti?
- Plānoti vai spontāni pirkumi?
- Jau esošais pieprasījums pēc daudkārtlietojamā iepakojuma vai izvairīšanās no lieka iepakojuma.

Ar ko sākt? MAZĀK IR VAIRĀK

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY

Change(K)now!

- Darbinieku izglītošana un “pārlicināšana”.
- Klientu informēšana par sistēmu un procesu (pārdošanas laikā).
- Papildu informatīvs materiāls.
- Papildu kampaņas atsevišķās dienās.

**Saprotiet savu
klientu profilu
un pirkšanas
paradumus**

**Izvēlieties
atbilstošu
atkārtotās
lietošanas
sistēmu**

**Plānojiet/testē
jiet procesus
un loģistiku**

**Apmāciet
darbiniekus**

**Motivējiet
klientus
mainīt
paradumus**

- Process paņem ilgāku laiku – trauku daudzums, glabāšana, mazgāšana un darbinieku iesaiste.
- Sāciet ar “mazumiņu” un testējiet.
- Visu trauku (arī vienreizējo) trauku kvalitāte un atbilstība.
- Aprēķini – bezzaudējuma punkts, atlaides lielums.
- Darbiniekiem un klientiem - ērti, nedārgi, saprotami.

- Mācīšanās un pārmāiņas prasa laiku!
- Vienkārša un nedārga sistēma.
- Motivātors:
 - atlaide
 - ar citiem tirgotājiem saderīga sistēma.

Veiksmes faktori

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

 CIRCULAR ECONOMY
Change(K)now!

- **Nepārtraukta komunikācija** par sistēmu un par to, cik svarīgi ir samazināt vienreizlietojamās plastmasas izmantošanu;
 - Ideāli, ja to atbalsta papildu personāls/NVO, lai mazinātu pārdošanas personāla slodzi;
 - Sarunas un paskaidrojumi ar klientiem, kamēr tie gaida rindā, ir īpaši auglīgi
- **Personāla iesaistīšanās** un apņēmība ir izšķiroša (pielāgošanās jaunajiem procesiem un komunikācijas centieni ar klientiem);
- **Apmācības** pirms ieviešanas un tās laikā;
- **Finansiāls stimuls** (4 % atlaide) klientiem veicina pieņemšanu un paradumu maiņu;
- **Pastāvīgie klienti ir atvērtāki** pārejai uz atkārtoti lietojamiem traukiem/iepakojumu.

Change(K)Now! Mainieties tagad! Ziniet kā mainīties!

Mūsu atbalsts

1. Apmācības

- [Webinar](#) (Angļu valodā 28.05.2026)
- Latviešu valodā – pēc pieprasījuma

2. Individuālas online konsultācijas (eksperti un SURI Signature)

Kontakti: Laura.Fisere@va.lv

« Alle Begivenheder

Webinar: How to implement reuse systems for food packaging in takeaway and home delivery

28. maj / 09:00 - 10:00

